

7. LASY

7.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA LASÓW DOLNEGO ŚLĄSKA

Lasy południowo-zachodniej Polski, znajdujące się na terenie działania Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu, zajmują powierzchnię 522,7 tys. ha, co daje Dolnemu Śląskowi wskaźnik lesistości w wysokości 28% (dla Polski wynosi on 28,2%). Powierzchnia leśna zarządzana w imieniu Skarbu Państwa przez RDLP we Wrocławiu (33 nadleśnictwa) wynosi 499,5 tys. ha (95,6% powierzchni lasów). Pozostała ilość to lasy prywatne i gminne.

Lasy rozmieszczone są nieregularnie. Największy obszar leśny położony w północno-zachodniej części tworzą Bory Dolnośląskie, w części północno-wschodniej większe skupienia lasu występują na Wzgórzach Trzebnickich i w dolinie Odry, w części południowej natomiast duże zwarte kompleksy leśne pokrywają pasma górskie Sudetów. Środkowy pas województwa ma charakter typowo rolniczy, w związku czym cechuje się bardzo niską lesistością.

Warunki przyrodniczo-leśne na terenie RDLP we Wrocławiu są bardzo zróżnicowane. Na nizinach występuje klimat ciepły z długim okresem wegetacyjnym (ponad 220 dni), który w terenie górskim przechodzi w chłodny i wilgotny, ze skracaniem się okresu wegetacyjnego wraz ze wzrostem położenia obszaru nad poziom morza (poniżej 190 dni w górnych partiach Sudetów).

Ogólny zapas grubizny brutto (*grubizna* – wszystkie części drzewa wraz z korą, których długość jest większa niż 1 metr a średnica w cieńszym końcu większa niż 7 cm) wynosi 114,9 mln m³. Przeciętna

zasobność grubizny brutto wynosi 232 m³/ha (dla Polski - 186 m³/ha). Przeciętna zasobność gatunków dominujących wynosi: dla sosny – 200 m³/ha, świerku – 307 m³/ha, dębu – 239 m³/ha. Przeciętny wiek drzewostanów wynosi 58 lat. Przeciętny przyrost grubizny wynosi 3,98 m³/ha brutto.

Na terenie Dolnego Śląska występują wszystkie typy siedliskowe lasu. Siedliska borowe zajmują łącznie 48,4% a lasowe 51,6%. Siedliska niżowe stanowią 59,0%, wyżynne 13,1% a górskie 27,9%.

W składzie gatunkowym lasów dominują drzewa iglaste, które zajmują 74,3%, a gatunki liściaste 25,7% powierzchni.

W warunkach geograficznych i urbanistycznych Dolnego Śląska lasy pełnią wiele funkcji ochronnych. Powierzchnia lasów ochronnych sięga 363,8 tys. ha, co stanowi 73% ogólnej powierzchni leśnej, zaś lasy gospodarcze zajmują 135,7 tys. ha, tj. 27%. Gospodarka w lasach ochronnych prowadzona jest przede wszystkim pod kątem jej głównej funkcji, trwale bądź w określonym czasie. Powierzchnia lasów z uwzględnieniem kategorii ochronności wynosi odpowiednio:

- glebochronne – 24,9 tys. ha,
- wodochronne – 152,9 tys. ha,
- uzdrowiskowo-klimatyczne – 19,1 tys. ha,
- masowego wypoczynku – 2,3 tys. ha,
- strefy zieleni wysokiej – 7,5 tys. ha,
- krajobrazowe – 0,3 tys. ha,
- w strefach uszkodzeń przemysłowych - 76,8 tys. ha,
- inne – 78,3 tys. ha.

Tabela I.7.1. Charakterystyka drzewostanów województwa dolnośląskiego

Cecha	Rok 1988	Rok 1999	Rok 2000
Łączna masa grubizny w lasach RDLP (w tys. m ³)	93753,8	115891,3	114913,1
Przeciętny wiek drzewostanów	54	58	58
Przeciętna zasobność grubizny brutto (w m ³ /ha)	197	234	232

Tabela I.7.2. Udział powierzchniowy gatunków drzew występujących w lasach Dolnego Śląska

Gatunki drzew	Rok 1988 [%]	Rok 1999 [%]	Rok 2000	
			[ha]	[%]
Sosna i modrzew	47,1	46,8	232 581	46,6
Świerk	30,4	27,3	134 652	27,0
Buk	2,6	3,2	17 485	3,5
Brzoza	5,4	6,6	33 183	6,6
Olsza	2,6	3,0	15 189	3,0
Dąb i inne liściaste	11,1	12,2	66 429	13,3
Razem	-	-	499 519	-

7.2. ZAGROŻENIA LASÓW

Spośród wszystkich zagrożeń najgroźniejsze dla lasów są zanieczyszczenia powietrza, głównie tlenki siarki i azotu, emitowane ze źródeł zagranicznych i krajowych. Ze względu na ich stałe i wielostronne oddziaływanie na ekosystemy leśne, stały się one głównym czynnikiem sprawczym pogorszenia stanu zdrowotnego lasów.

W zależności od stopnia nasilenia szkodliwego oddziaływania gazów i pyłów wyróżnia się strefy uszkodzeń:

- strefa 0 – wolna od uszkodzeń,
- strefa I – uszkodzeń słabych,
- strefa II – uszkodzeń średnich,
- strefa III- uszkodzeń silnych,
- strefa IV – zarośli przemysłowych,
- strefa V – muraw przemysłowych,
- strefa VI – pustyń przemysłowych.

Dla wyznaczenia stref opracowano specjalną metodykę, która polega na wyznaczeniu tzw. powierzchni próbnych lasu, na terenie których dla każdego drzewa ustala się cechy opisujące jego stan. Są to: stan aparatu asymilacyjnego liści lub igieł, przyrost

wysokości drzewa oraz żywotność drzewa. Na tej podstawie ustala się wskaźnik uszkodzenia poszczególnych powierzchni próbnych i w zależności od jego wartości przypisuje odpowiednią strefę. Przebieg granic stref wyznacza się przez interpolację wartości wskaźnika pomiędzy powierzchniami rozpoznawczymi a następnie ustala wielkość obszaru zajmowanego przez strefy.

Innym znaczącym zagrożeniem są szkodniki pierwotne, powodujące głównie uszkodzenie aparatu asymilacyjnego (liści, igieł). W ostatnich latach nastąpił wyraźny wzrost populacji szkodników sosny (brudnica mniszka, strzygonia choinówka) i świerka (zasnuje świerkowe, zawodnica świerkowa). W drzewostanach liściastych daje się zauważyć stale utrzymujący się wysoki poziom populacji zwójek dębowych i miernikowców.

Z kolei największym problemem fitopatologicznym dotyczącym produkcji szkółkarskiej były w ostatnim okresie choroby zgorzelowe. Niezależnie od gatunku siewek najczęstszą przyczyną ich zamierania były grzyby z rodzajów *Fusarium* i *Cylindrocarpon*. Osutki sosny wystąpiły na stosunkowo dużym areale zasiewów sosnowych. Poważne zagrożenie stwarzał również mączniak dębu.

Powierzchnia występowania huby korzeni oraz opieńkowej zgnilizny korzeni w drzewostanach występuje od wielu lat na wysokim poziomie. Dotyczy to szczególnie drzewostanów świerkowych, dla których nie opracowano biologicznej metody ograniczania patogenów korzeniowych, skutecznej w drzewostanach sosnowych.

Z czynników klimatycznych najbardziej widoczne skutki powodują huraganowe wiatry. W minionym 10-leciu nie było z tego powodu większych szkód, chociaż lokalnie dla poszczególnych nadleśnictw miały one duże znaczenie i koncentrowały się głównie w terenach górskich.

Wykres I. 7.1. Powierzchnia stref zagrożenia przemysłowego na terenie RDLP we Wrocławiu

